UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sacerdotale Ad consuetudinem S. Romanæ Ecclesiæ aliarumque ecclesiarum ex Apostolic[a]e bibliothec[a]e ac Sanctorum Patrum iurium sanctionibus, & ecclesiasticorum doctorum scriptis ...

Venetiis, 1579

De mense. c. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40307

Visual Library

cedũt. Hoc tp̄s quidē quinquageſimũ annũ dicunt: quē hebrei
iubileũ vocant, vt iā dictũ eſt. Et ob hanc cāz hebreus ꝑꝑ vxorē
ꝛ liberos amans dn̄m ſuũ aure pertuſa ſeruitio ſubiugat: ꝛ ſer-
uire iubet ſeculũ. i. vſqꝫ ad annũ quinquageſimũ. ¶ Etas autē
plerunqꝫ dr̄ pro vno anno, ꝛ pro ſeptē, ꝛ pro centũ, ꝛ pro quouis
tp̄e. Unde ꝛ etas eſt, quod de multis ſeculis inſtruitur: ꝛ ideo di-
cta eſt etas, quaſi ſimilitudo eui: nam euũ eſt etas ꝑpetua: cuius
neqꝫ initiũ, neqꝫ finis noſcit. Deriuatũ eſt aũt euum ab eonos:
quod apud grecos aliqñ ꝑ ſeculo, ꝛ aliqñ ponitur pro eterno.
Proprie vero etas duobus modis dicit: vꝫ hoīs, ſicut infantia,
iuuentus, ſenectus. Aut mundi: cuius prima etas eſt ab Adam
vſqꝫ ad Noe: ſecunda a Noe vſqꝫ ad Abrahā: tertia ab Abrahā
vſqꝫ ad Dauid: ꝛ quarta a Dauid vſque ad tranſmigrationem
Jude in babyloniā: quinta de Juda vſqꝫ ad aduentũ Saluato
ris in carne: ſexta que nunc agit vſquequo mundus iſte finiatur.

¶ Incipit ſecundus tractatus. Et primo de menſe Cap. i.

Dicto de anno, ſequitur videre de menſe. Eſt aũt mēſis
ſpatiũ tēporis, quo a phebo phebe recedens, eidē ꝯ-
pleto ſuo circulo ſociatur. Et dr̄ menſis a menſuran-
do, eo ꝙ annus ꝑ mēſes mēſurat: vel a mene, quod eſt
defectus, eo ꝙ luna ſingulis menſibus viſu deficit ab humanis:
vel ſm̄ Iſidorꝫ, a mene grece, quod eſt luna latine. Apud grecos
enim mēſes legitimi non ex ſolis circulo, ſed ex lune curſu cōnu
merant, quod eſt de nona ad nonā. Diuidit aũt annus ꝑ. 12. mē
ſes: qꝛ ſol peragrādo zodiacũ. 12. circuit regiones ſignorꝫ, ꝛ in
his 12. mēſibus cōmorat. Romulus tñ voluit tm̄ decē eſſe men-
ſes i anno, incipiēs a martio: quē Marti deo belli, quē patrem
ſuũ eſſe putabat, dedicauit. Uñ Ouid. in i. faſtorum. Tpa digere-
ret cum ꝯditor vrbis i annũ, Inſtituit mēſes qnqꝫ bis eſſe ſuos.
Sed Numa Pompilius vidēs ꝙ annus nō bene decē mēſibus
cōpleat, ſuꝑaddidit duos in principio. ſ. Januariuꝫ ꝛ februariũ.
Januarius dr̄ a ianua. 86. diſt. ieiuniũ, qꝛ ſicut ꝑ ianuā intramus
domũ: ita ꝑ ianuariũ intram⁹ annuꝫ: eſt enīꝫ limes anni. ¶ Fe-
bruarius dr̄ a febribus, que tũc de facili cōtingũt, vel a febriuiſ. i.
purgationib⁹. Sũt aũt februe oblationes facte ꝑ mortuis. Ro-
mani aũt illo mēſe memoriā aīarũ habebāt, ꝛ eas purgabāt ce-
lebrando exequias mortuorũ. ¶ Martius dr̄ a Marte patre Ro
muli:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

muli: vel qꝛ eo tp̄e cũcta aĩantia agũtur ad marẽ: ⁊ ad ꝯcubẽdi
voluptatẽ. Appellatur ẽt qñqꝫ mẽſis nouꝰ, qꝛ eſt anni initium:
qñqꝫ nouum ver: qꝛ in eo viridantibus arboribus, nobis trãſa
ctorũ ꝑbatur occaſus. ¶ Aprilis dꝛ quaſi aperilis: qa tũc terra
aperitur ad germina: ẽt flores apiũtur: ⁊ arbores icipiũt pullula
re. ¶ Maius a maioribus natu dꝛ, q erãt principes reipublicę.
¶ Junius a iunioribus dꝛ: erant enim olim maiores .ſ. ſeniores,
q appellabantur patres: ⁊ hi in ciuitate ſp̄ remanebãt vrbis re
gimini cõſulẽtes: erãt ⁊ minores, q ibãt ad pugnãdũ pro repu-
blica: ⁊ ideo maius a maioribus: iunius a iunioribꝰ nomẽ acce
perũt: ⁊ in illorũ honorẽ inſtituti ſũt. ¶ Julius dꝛ a Julio Ceſa
re: qꝛ tũc natus fuit: vel qꝛ tunc de hoſtibus triũphauit. Julius
tñ priꝰ q̄ntilis dicebatur, eo ꝙ ẽ q̄ntus a Martio: q ſm̄ Romu-
lum principium erat anni. ¶ Auguſtus eſt dictus ab Octauia-
no Auguſto: q tunc natus fuit, vel quia tunc hoſtes ſuperauit .ſ.
Cleopatrã ⁊ Marcũ Antoniũ. Prius tñ dicebat̃ ſextilis, eo ꝙ
ſextus eſt a martio. ¶ Septẽber nomen habet a numero ⁊ im-
bre, qꝛ ſeptimus eſt a martio, ⁊ imbres habet. Sic ⁊ october, no
uember, atqꝫ december ex numero ⁊ imbribus vocabula acce-
perunt: quem numerum decurrentem december finit, pro eo ꝙ
denarius numerus pręcedentes numeros claudit. ¶ Quot au
tem dies quilibet menſis habeat is verſibus continetur.

Junius, aprilis, ſeptember, nouember tricenos,
Plus vnum reliqui, ſed habet februus octo vicenos.

Cui, ſi biſextuꝰ fuerit, ſupadditur vnus. Hoc ẽ dicere ꝙ iuniꝰ,
aprilis, ſeptẽber, ⁊ nouẽber hñt 30. dies: reliq aũt mẽſes hñt 31.
ſed Februarius tm̃ hꝫ 28. ⁊ qñ eſt biſſextus, 29. Sciendũ aũt eſt,
ꝙ cuilibet mẽſi primo dati fuerũt 30. dies: q multiplicati duode
cies conſtituũt 360. dies. De qnqꝫ vero reſiduis datus eſt vnus
Januario, eo ꝙ eſt pricipiũ anni: ⁊ ẽt rõne ipſius numeri, qꝛ im
par numerus mũdus eſt: ⁊ numero deus impare gaudet. 32. q. 1.
nuptię. Scd̃s datus eſt martio, ꝓp eãdẽ iparitatẽ. Tertius ma-
io. Quartus iulio. Quintus octobri. Ceſar aũt auguſtus volens
mẽſem eſſe ęqualẽ mẽſi iulio, abſtulit februario vnã diẽ, qꝛ erat
mẽſis triſtitię atqꝫ luctus: ⁊ attribuit eã auguſto, ⁊ ita remanſe
runt februario tm̃ 29. ⁊ auguſto 31. Demum aſtrologi Romani
abſtulerũt aliã diẽ februario, ⁊ addiderũt decẽbri, ad hoc, vt fi-
nis

nis principio rñderet: ⁊ ſic februario remanſerunt tm̄ 28. ⁊ de-
cēbri 31. Veruntñ ad quandam compenſationem vna dies, vꝫ
biſſextilis, eſt de quarto in quartum annum februario reſtituta.
¶ Qua vero die vel feria quilibet menſis intrat, iam ſub titu.
de ſeptimana dicetur. ¶ **De calendis, nonis, ⁊ idibus.** Cap. 2.

SAne in quolibet mēſe ſunt tres dies celebres, q̄ ſoli ꝓprijs
noib⁹ noiant̄: ⁊ ab eis ceteri denoiantur. ſ. calēdę, nonę,
idus, quos Romani ꝑꝑ dies feſtos, vel ꝑꝑ officia magr̄atuum
inſtituerunt. His. n. diebus in vrbibus ꝯueniebant. de ꝯſec. diſt.
1. ſigs. calēdę ſunt primi dies mēſis: ⁊ dn̄r quaſi colēdę, qꝛ tunc
ſꝑ erat feſtū. Vn̄ Oui. Vēdicat auſonias ſaturnia iuno calendas.
¶ Vel qꝛ tunc a Romano pp̄lo principia mēſiuꝫ celebrabātur,
ſicut fit ab Hebręis. 26. q. vlt. non licet. ⁊ cap. ſeq. Vn̄ Oui. Salue
feſta dies meliorque reuertere ſemꝑ. A pp̄lo rerum digna potēte
coli. Vel dn̄r a calo, qđ eſt voco. Primo die mēſis p̄co de more
pp̄lm ad nundinas vocabat, clamās toties calo: quot dies erāt
vſqꝫ ad nonas: ⁊ ideo pl̄r cal. a pluribus vocationibus vocabā-
tur: vel a calo, q̄ eſt bonū omen ꝑ totū mēſem hn̄dum. 26. q. vl.
nō obſeruetis. Tunc. n. ſibi mutuo encenia trāſmittebāt. ¶ No-
nę vero ſunt quatuor, vel ſex dies, in quolibet mēſe: qui ſequun-
tur poſt cal. ⁊ dn̄r a nūdinis quaſi nūdinę: qꝛ tunc Romani nū-
dinas colebāt. Ideo aūt in aliquo mēſe erāt nonę, ſiue inchoa-
tio nundinarū in die quinta: in aliquo, i die ſeptima: ne p̄dones
certū tp̄s ad inſidiandum mercatoribus hr̄ent. Vel dn̄r nonę a
nonis: qꝛ ille dies nonus erat añ idus: vel a non: qꝛ tūc nullū fie-
bat feſtū. Vn̄ Oui. Nonaruꝫ tutela deo caret. ¶ Idus vero ſunt
octo dies: qui ſequunt̄ poſt nonas. Eſt aūt idus ſemꝑ in 13. vel in
15. die: ſm̄ q̄ nonę p̄cedūt. Si. n. menſis hꝫ quatuor nonas, idus
eſt in 13. die. Si aūt ſex nonas, id⁹ eſt in 15. Quod autē ꝯciliū An-
tiochen. 18. di. c. ꝑꝑ. dicit q̄ idus eſt in die decima: hoc alia cōſi-
deratione dicit. Et dn̄r idus quaſi diuiſio: qꝛ tunc fiebat diuiſio
nundinarū: vel qꝛ in idibus fit diuiſio mēſis. Dr̄ autem idus ab
iduo as. ſ. ſeparo ras: vn̄ vidua dicit̄ quaſi idua. i. diuiſa. Plerīqꝫ
latinorꝫ putāt idus dici ab edēdo, eo q̄ hi dies apud veteres e-
pularꝫ eſſent. Dies autē qui ſequunt̄ ſtati poſt cal. ita denoiant̄.
Si. n. eſt mēſis qui hꝫ quatuor nonas, dēmus dicere in calenda-
rio ſtati poſt cal. 4. nonas: in tertio 3. nonas: in quarto pridie no-
nas: